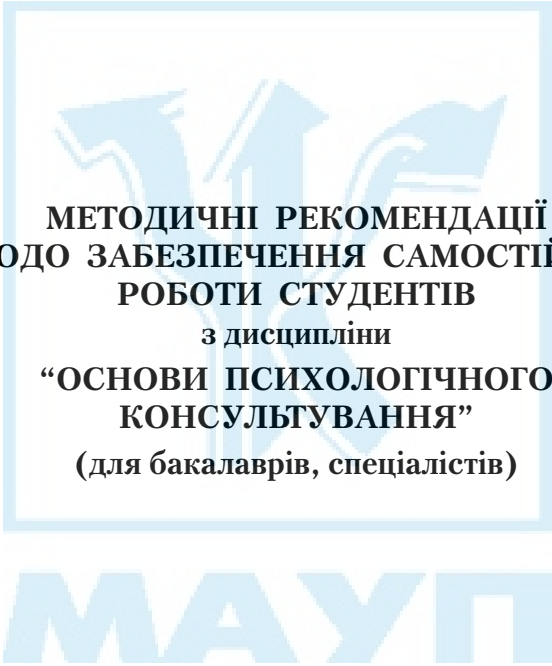

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

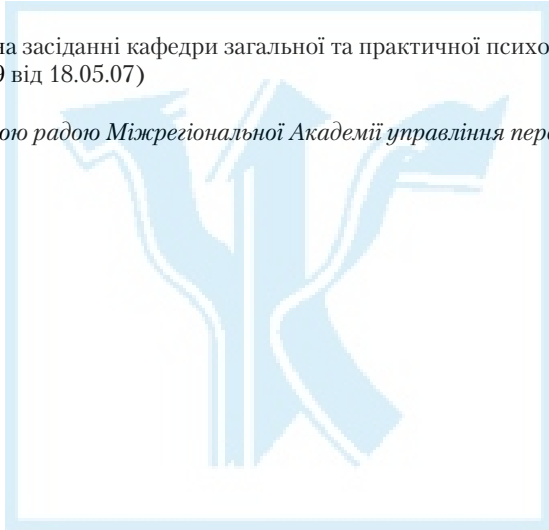
**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО
КОНСУЛЬТУВАННЯ”
(для бакалаврів, спеціалістів)**

Київ 2007

Підготовлено доцентом кафедри загальної та практичної психології
О. Л. Шопшею

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології
(протокол № 9 від 18.05.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Шопша О. Л. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Основи психологічного консультування” (для бакалаврів, спеціалістів). – К.: МАУП, 2007. – 36 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Основи психологічного консультування”, теми рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Психологічне консультування є однією з трьох основних, обов'язкових для підготовки практичних психологів профілюючих спецдисциплін практичного напрямку (поряд із психодіагностикою і психотерапією).

Запропоновані рекомендації створені з метою підвищення ефективності вивчення курсу психологічного консультування.

Рекомендації умовно складаються з трьох модулів. Перший модуль (теми 1–6) стосується загальних організаційних моментів психологічного консультування, де розкрито специфіку проведення консультацій на сучасному етапі, відображено позицію психолога на різних етапах надання психологічної допомоги та звертається увага на особливості підготовки психолога-консультанта; другий модуль (теми 7–10) включає характеристику основних напрямів психологічного консультування на сучасному етапі: представлено класичні та нетрадиційні напрями, що використовуються в наш час психологами-професіоналами, відображено авторські концепції та специфіку їх використання у різних країнах; третій модуль (теми 11–20) презентує основні сфери практичного застосування психоконсультування як виду психологічної допомоги: психолого-педагогічне консультування (у сфері освіти), консультування з розвитку ділових стосунків, сімейне консультування тощо.

У рекомендаціях подано тести, що рекомендуються для проведення консультацій, зокрема, щодо розвитку здібностей, комунікативно-перцептивних навичок.

Рекомендації містять також питання основного змісту теми, питання для самопідготовки студентів, теми рефератів і творчих робіт.

Додається список основної та додаткової літератури.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин				
		Разом	Разом аудиторних	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
	Змістовий модуль I. Загальні проблеми психологічного консультування					
1	Вступ до психологічного консультування			2		2
2	Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності психолога-консультанта			2	2	2
3	Організація роботи психологічної консультації			4	2	
4	Технології консультативної взаємодії				2	2
5	Тестування у практиці психологічного консультування					
6	Оцінка ефективності результатів психологічного консультування			2	2	2
	Змістовий модуль II. Напрями психологічного консультування					
7	Гуманістичний напрям у психологічному консультуванні			4	2	2
8	Психоаналітичний напрям у психологічному консультуванні			4	2	2
9	Когнітивний напрям у психологічному консультуванні			2	2	2

1	2	3	4	5	6	7
10	Біхевіористичний напрям у консультуванні			2	2	2
11	Екзистенційний напрям у психологічному консультуванні			2	2	2
12	Еклектичне та інтегративне психологічне консультування			2		2
Змістовий модуль III. Сфери практичного застосування психологічного консультування						
13	Психологічне консультування з розвитку здібностей			2		2
14	Проблеми психолого-педагогічного консультування			4	2	2
15	Психологічне консультування з проблем міжособистісної взаємодії			2	2	2
16	Практичні рекомендації щодо соціально-перцептивної взаємодії				2	2
17	Психологічне консультування з проблем саморегуляції в ділових стосунках			2	2	2
18	Психологічне консультування з проблем сімейної взаємодії			2	2	2
19	Психологічне консультування з особистісних проблем			4	2	2
20	Психологічне консультування з проблем самопочуття і стану здоров'я			2		2
Разом годин		110	74	44	30	36

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Загальні проблеми психологічного консультування

Тема 1. Вступ до психологічного консультування

1. Визначення психологічного консультування. Ролі психолога-консультанта і клієнта у психологічному консультуванні.
2. Місце проведення психологічного консультування. Час, необхідний для консультації.
3. Основні причини звертання до психологічної консультації: невпевненість у собі, загроза повторення важких переживань, неможливість самотійно вирішити життєву проблему, психічні розлади, самотність.
4. Мета і завдання психологічного консультування.
5. Інформування клієнта. Вивчення клієнта як особистості. Психопрофілактична робота консультанта з клієнтом. Надання клієнтові елементарних практичних психологічних знань.
6. Види психологічного консультування, їх класифікація.

Основні поняття: психологічна допомога особистості, психологічна діагностика, психокорекція, психоконсультування, психотерапія, психопрофілактика, психологічна реабілітація, психолог-консультант, клієнт, психологічний запит, психологічна проблема, життєва криза.

Питання, що виносяться на самотійне опрацювання

1. Чим психологічне консультування відрізняється від інших видів практичної психологічної допомоги людині?
2. Відмінність психологічного консультування від індивідуальної і групової психотерапії за метою, завданнями, тривалістю контактів психолога з клієнтом, за активністю та ролями, що виконують психологи і клієнти, за їх відповідальністю і стилем спілкування.
3. Поняття про зону психологічного ризику. Люди, що перебувають у зоні ризику. Емоційно невірніважені люди як потенційні клієнти психологічної консультації.

4. Надання термінової психологічної допомоги клієнтові, приклади такої допомоги.

Література [1; 3–6; 9; 16; 19; 28; 30]

Тема 2. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності психолога-консультанта

1. Спеціальні знання й уміння професійно підготовленого консультанта, шляхи їх одержання.
2. Робота психологічної консультації, її основні складові. Необхідність знання консультантом організації роботи психологічної консультації.
3. Зміст загальної і спеціальної професійної підготовки психолога-консультанта.
4. Основні аспекти професійної підготовки психолога-консультанта. Відмінність роботи психолога-консультанта від дослідження вченого-психолога і від навчальної діяльності викладача психології.
5. Шляхи підвищення професійної кваліфікації психолога-консультанта. Основні напрями підвищення кваліфікації й удосконалення роботи практикуючого психолога-консультанта.

Основні поняття: *професійна підготовка, професійна кваліфікація, ліцензія, психолог-консультант, професійна школа, психотерапевт, етика психолога, психологічна реальність, психологічний простір, етичний кодекс, професійне вигорання, психологічний такт, емпатійність, толерантність, автентичність.*

Теми доповідей і рефератів

1. Оптимальні умови проведення психологічного консультування.
2. Взаємини консультанта і клієнта у процесі консультацій.
3. Проблема професійного вигорання та його профілактика.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Вимоги до психолога-консультанта і його роботи.
2. Поняття про загальну професійну підготовку психолога-консультанта.

3. Особистісні якості психолога-консультанта.
4. Кодекс професійної етики практичного психолога, його основні положення стосовно роботи психолога-консультанта.

Література [7; 9; 10; 15; 19; 20; 28; 30]

Тема 3. Організація роботи психологічної консультації

1. Загальні питання організації роботи психологічної консультації.
2. Умови проведення та результативність психологічного консультування.
3. Вибір місця для розміщення психологічної консультації.
4. Підбір кадрів для роботи в психологічній консультації.
5. Взаємодія психолога-консультанта з іншими фахівцями — консультантами.
6. Загальні питання, пов'язані з підготовкою до психологічного консультування. Вибір і устаткування приміщення для проведення психологічного консультування.
7. Технічне устаткування психологічної консультації. Забезпечення психологічної консультації документацією.
8. Режим роботи психологічної консультації. Розподіл обов'язків між працівниками психологічної консультації.

Основні поняття: психологічна консультація, психологічна сумісність, психологічна організація, психологічний кабінет, психологічне розвантаження, психологічна релаксація, команда, психологічна документація.

Теми доповідей і рефератів

1. Взаємодія психолога-консультанта з допоміжним персоналом психологічної консультації. Основні фахівці, які входять до складу допоміжного персоналу психологічної консультації.
2. Як готуватися до психологічного консультування. Мінімум спеціальної літератури, необхідної для психологічної консультації.
3. Оформлення приміщення консультації, підготовка приміщення консультації до проведення психологічного консультування.
4. Початок бесіди психолога-консультанта з клієнтом.
5. Необхідність проведення тестового психологічного обстеження клієнта, дії психолога-консультанта у разі такої необхідності.
6. Кабінет психологічного розвантаження.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Типи психологічних консультацій як установ.
2. Умови, за яких виникає необхідність у вузькій спеціалізації психологів-консультантів в окремих видах психологічного консультування.
3. Організація індивідуальної роботи психолога-консультанта. Поняття про оптимальну організацію індивідуальної роботи консультанта.
4. Типові випадки, що вимагають активної ділової взаємодії психолога-консультанта з іншими фахівцями-консультантами.
5. Психологічна сумісність працівників психологічної консультації.
6. Основні етапи психологічного консультування.

Література [1–3; 7–9; 17; 28; 30]

Тема 4. Технології консультативної взаємодії

1. Поняття і вступні зауваження про техніку та технічні прийоми психологічного консультування.
2. Зв'язок техніки психологічного консультування з його етапами і процедурами. Універсальні та спеціальні техніки психологічного консультування.
3. Зустріч клієнта в психологічній консультації. Дії осіб, які під час зустрічі клієнта перебувають у психологічній консультації.
4. Зовнішній вигляд (одяг) консультанта.
5. Техніки початкового та завершального етапів консультування.
6. Забезпечення зворотного зв'язку психолога-консультанта з клієнтом при реалізації клієнтом отриманих рекомендацій.
7. Поводження психолога-консультанта на завершальному етапі психологічного консультування. Форми мовленнєвого етикету під час прощання психолога-консультанта з клієнтом.
8. Необхідність продовження спілкування консультанта з клієнтом після завершення консультації. Організація, вироблення і реалізація плану такого спілкування.
9. Типові технічні помилки, яких припускаються у процесі консультування, способи їх усунення.

Основні поняття: *техніка психоконсультування, спеціальні техніки, конфіденційність, психологічне втручання (інтервенція), межі*

втручання, психологічний вплив, психологічні процедури, маніпулювання, психологічна гра, інтерпретація, психологічний аналіз.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Початок бесіди з клієнтом. Особисте знайомство консультанта з клієнтом.
2. Прийоми, що допомагають психологові-консультантові зняти зайву напруженість у клієнта на початку розмови з ним.
3. Форми мовленнєвого етикету, що корисно знати і вміти застосовувати психологові-консультантові на початку бесіди з клієнтом (вітання, запрошення, звертання з питаннями, знайомство, вираження радості від зустрічі, задоволення від бесіди).
4. Прийоми, за допомогою яких можна заспокоїти клієнта на початку розмови з ним.
5. Зняття психологічної напруги у клієнта й активізація розповіді.
6. Оцінка особистості клієнта. Можливі зовнішні ознаки невротичної особистості.

Теми доповідей і рефератів

1. Прийоми психологічної підтримки клієнта (вербальні та невербальні).
2. Дії психолога-консультанта у нестандартних ситуаціях.
3. Прийом “перифраза”: де, як і коли його доцільно використовувати. Прийом “узагальнення”: в яких випадках психологічного консультування до нього розумно звертатися. Прийом “емоційна підтримка клієнта”: у чому він виражається і коли застосовується.
4. Техніки, що застосовуються при інтерпретації розповіді клієнта.
5. Обмірковування консультантом своїх висновків про проблему клієнта і шляхи її вирішення після закінчення розповіді клієнта.
6. Індивідуальні особливості клієнта, важливість їх обліку при формулюванні практичних порад і рекомендацій.

Література [1; 2; 4; 5; 7; 10; 12; 15; 17; 21; 25; 28; 30; 31]

Тема 5. Тестування у практиці психологічного консультування

1. Тестування та його актуальність під час психологічного консультування.
2. Індивідуальність проблем клієнта. Неможливість точного діагнозу проблеми клієнта без вивчення його психологічних особливостей.
3. Важливість об'єктивної оцінки реального впливу психологічного консультування на особистість клієнта і його поведінку.
4. Використання психологічного тестування у практиці консультування
5. Надання додаткового, позитивного психотерапевтичного впливу на клієнта через практику психологічного тестування.
6. Вимоги, яким має відповідати тестування, застосовуване в психологічному консультуванні.
7. Можливість безпосереднього використання результатів психологічного тестування для вироблення порад і рекомендацій клієнтові.
8. Застосування проєктивних тестів у психологічному консультуванні, перевага запитальників перед іншими видами психологічних тестів.

Основні поняття: *психодіагностика, психологічні тести, стандартизовані методики, проєктивні тести, асоціативний тест, малюнкові тести, надійність результатів, стимульний матеріал, психологічне інтерв'ю спостереження.*

Теми доповідей і рефератів

1. Роль забудькуватості, застережень, описок та інших мимовільних мовленнєвих помилок у психодіагностиці особистості клієнта.
2. Мовлення клієнта як пряме відображення його психічного стану і ставлення до людей.
3. Спостереження у практиці психологічного консультування.
4. Асоціативний експеримент у психологічному консультуванні.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Особливі вимоги, пропоновані до запитальників, що використовуються у психологічному консультуванні.

2. Комп'ютеризовані варіанти психологічних тестів з автоматичною презентацією стимульного матеріалу й обробкою результатів тестування.
3. Умови виокремлення психологічного тестування в особливий вид діяльності при проведенні психологічного консультування.
4. Проведення психодіагностики особистості клієнта через спостереження за ним у процесі консультування.

Література [1–4; 7; 9; 13; 16; 20; 21; 23; 28; 30; 31]

Тема 6. Оцінка ефективності результатів психологічного консультування

1. Критерії оцінки результатів психологічного консультування.
2. Необхідність обговорення із самим клієнтом ознак і способів оцінювання підсумків психологічного консультування перед його початком і після завершення.
3. Процедура практичного оцінювання результатів консультування. Оптимальні умови застосування кожної з цих процедур.
4. Причини недостатньої результативності психологічного консультування.
5. Наслідки психологічного консультування: позитивні, негативні, невизначені, відстрочені.
6. Імовірні причини негативних результатів психологічного консультування.
7. Найважливіші ознаки позитивної результативності психологічного консультування.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Об'єктивні і суб'єктивні причини низької результативності психологічного консультування, способи усунення цих причин.
2. Недостатність спеціальних знань про способи практичного рішення та наслідки непрофесійних дій консультанта.
3. Використання супервізії для підвищення результатів консультування.
4. Вузька спеціалізація, її недоліки і переваги в психологічному консультуванні.
5. Випадки невизначених і спірних результатів психологічного консультування.

Література [2; 3; 6; 7; 9; 11; 15; 16; 19; 20; 28; 30]

Змістовий модуль II. Напрями психологічного консультування

Тема 7. Гуманістичний напрям у психологічному консультуванні

1. Важливість Я-концепції, її залежність від способів, якими люди визначають і за допомогою яких усвідомлюють себе.
2. Значення атмосфери консультування, її вплив на поведінку клієнта та підвищення почуття власної гідності.
3. Вплив гуманістичних концепцій на теорію і практику психологічної допомоги взагалі та консультування зокрема.
4. Карл Роджерс, Абрахам Маслоу, Фріц Перлс, Ерік Берн, Уільям Глассер та їх внесок у гуманістичний напрям психологічної консультативної практики.
5. Особистісно-центроване консультування. Прагнення до самоактуалізації як основний мотивуючий стимул для людей.

Основні поняття: самоактуалізація, Я-концепція, гуманістична теорія, еґо-стани, сценарій життя, психологічний захист, позитивні стимули, о'кейність, рапорт, емпатія, безоцінне ставлення, адекватність, конфлікт, невротичність, конгруентність, цілісність, відкритість переживань, раціональність, особиста відповідальність клієнта, самоповага, фрустрація.

Теми рефератів і доповідей

1. Життя і діяльність К. Роджерса (1902–1987).
2. Практика особистісно-центрованого консультування. Збіг цілей консультанта і клієнта (Роджерс, Маслоу).
3. Фріц Перлс — головний “архітектор” гештальт-терапії (1893–1970).
4. Елементи гештальт-підходу в практиці консультування (використання методики усвідомлення, симпатії та фрустрації, виявлення фантазій, робота зі сновидіннями, використання методу драми, різних правил та гри).
5. Практика гештальт-консультування. Звернення до гештальту під час екзистенційної кризи.
6. Розвиток гештальт-консультування. Метод драми, правила та ігри, виявлення фантазій.
7. Ерік Берн як засновник транзактного аналізу (1910–1970). Структурний аналіз в ТА як діагностування та диференціювання моделей чи еґо-станів.

Питання для самостійної роботи

1. Сутність центральної гіпотези особистісно-центрованого підходу: кожна людина має великі резерви саморозуміння, які виявляються лише тоді, коли створюється відповідний клімат з певними психологічними установками.
2. П'ятирівнева структура неврозу: кліше; ролі та ігри, які управляються (Е. Берн, З. Фрейд); тупик; смертельний або імплізивний шар; експлозія.
3. Психічна енергія та катексис. Стимул, визнання та структурний голод.
4. Структурування часу. Обмеження у вигляді наказів, атрибуцій та ігнорування.
5. Життєві позиції та сценарії.
6. Розвиток ігор. Розробка гри з метою виправдання життєвої позиції.
7. Психодрама Д. Морено. Психодраматичні техніки.
8. Техніки гештальту у практиці психологічного консультування.

Література [1–3; 9; 16; 19–24; 27–29]

Тема 8. Психоаналітичний напрям у психологічному консультуванні

1. Основна мета психоаналізу — посилити ЕГО клієнта через зняття пригніченості, що відбулося в дитинстві, через заповнення прогалин у пам'яті і створення можливості виносити судження, спираючись на силу ЕГО.
2. Основні групи людських інстинктів: еротичні або інстинкти життя (лібідо), інстинкти смерті або руйнівні інстинкти.
3. Мотивація за принципом задоволення. Рівні психічного життя — свідомий, передсвідомий, безсвідомий.
4. Склад психічного апарату: ІД, ЕГО, СУПЕР-ЕГО.
5. Сексуальні перверсії. Стадії сексуального розвитку.
6. Пригнічення сексуальних переживань як причина неврозів. Ослаблення ЕГО. Створення невротичних симптомів.

Основні поняття: психоаналіз, свідоме, несвідоме, підсвідоме, психологічний опір, психологічний захист, невроз, психосексуальний розвиток, перверсії, лібідо, невротичний симптом, принцип задоволення, едіпів комплекс, катексис, катарсис, психічна енергія, вільні асоціації.

Теми доповідей і рефератів

1. Зігмунд Фрейд (1856–1939) – засновник психоаналізу.
2. Вільні асоціації і переноси у психоаналітичному процесі.
3. К.-Г. Юнг та аналітична психологія.
4. Індивідуальна психологія Адлера у психоаналітичній практиці.
5. Неофрейдисти та їх внесок у психологічне консультування.

Питання для самостійної роботи

1. Психологічний опір як упереджене невиконання фундаментальних правил. Види опору. Подолання опору — головне завдання психоаналітиків.
2. Психологічний захист. Види психологічних захистів.
3. Психосексуальний розвиток за З. Фрейдом.
4. Інтерпретація (пояснення або конструкція). Матеріали для інтерпретації: вільні асоціації клієнтів, обмовки, сновидіння, перенесення на аналітиків.
5. Консультативний процес і психотехніки психодинамічного напрямку.

Література [1; 3; 9; 11; 13; 16; 19; 21; 26–29; 31]

Тема 9. Когнітивний напрям у психологічному консультуванні

1. Соціально-когнітивна теорія, що відображає визнання як впливу соціуму на думки і дії людей, так і значну роль когнітивних процесів у формуванні мотивацій і емоцій, у здійсненні дій.
2. Альберт Бандура (1925) і його “виклик” Скіннеру, у процесі розгляду принципу підкріплення з іншого боку.
3. Корисне і шкідливе мислення і поведінка. Основні когнітивні концепції: самоефективності та саморегулювання.
4. Основні когнітивні здібності: символізація, передбачення, опосередкування, саморегуляція, самоаналіз.
5. Научіння через наслідки реакцій як когнітивний процес.
6. Додаткові джерела прогнозуючої інформації: опосередковані (для отримання інформації найбільше значення мають спостереження за іншими) і символічні (акцент – вислуховування пояснень).
7. Регулюючі мотиваційні системи: такі, які базуються на зовнішніх, опосередкованих і самопродукованих результатах.

8. Саморегулювання поведінки: самоспостереження, оцінюванні процеси, самореактивні процеси (самовідповіді).
9. Раціонально-емотивне поведінкове консультування як взаємодія почуттів, поведінки і когнітивного процесу.
10. Фундаментальні людські цілі: виживання, свобода від болю, щастя.
11. Схильність людей як до актуалізації самих себе, так і до перебування в ірраціональному стані, прагнення до свободи вибору.
12. Альберт Єлліс (1913) — автор нового підходу (раціональної терапії). (Пізніше, у 1961 р. — змінює назву на раціонально-емотивну терапію.)
13. Аарон Бек (1921) — автор основ когнітивного консультування чи терапії. Спосіб і процес обробки інформації як основні положення терапії.
14. Вплив Фрейда, Роджерса, Адлера, Саллівена на теорію Бека. Акценти: пошук шляхів вирішення проблеми, спокійний стиль, безумовне прийняття клієнта. Використання специфічних процедур, домашні завдання.

Основні поняття: мотивація, когнітивний, ірраціональний, раціональний, емотивний, інформація, моделювання, фруструюча толерантність, особистісні конструкти.

Теми доповідей і рефератів

1. Символічне моделювання як спосіб формування уявлень людей про соціальну реальність через відображення людських стосунків і діяльності.
2. Формування поведінки людей через заучення наслідків спостережень за моделями.
3. Научіння через спостереження (включає в себе чотири головних процеси: прояви уваги, збереження, продукування і мотивацію).
4. Моделювання мислительних процесів. Роль підкріплення.
5. Научіння в дії (научіння через досвід). Різниця між знаннями і навичками.
6. Самоефективність і цілі. Функція і результати самоефективності.
7. Практика консультування: моделювання через участь. Інші способи використання когнітивної теорії.
8. Люди хочуть бути щасливими: як цього досягти.

Питання для самостійної роботи

1. Емоції, когніції і поведінка: холодні, теплі і гарячі когніції; дочерні і недоречні емоції.
2. Біологічні тенденції. Взаємодія спадковості, оточення і вибору.
3. Азбукова теорія особистості (АУП). Азбука раціонального мислення і раціонального життя. Емоційне порушення психологічної рівноваги.
4. Первинні жорсткі установки і переконання, їх похідні (нагнітання страху, кошмарів, відчуття власної нікчемності і ненависті до себе, передбачення постійних невдач).
5. Вторинні жорсткі установки і переконання. Їх похідні. Розвиток хвороби, індукування негативних думок.
6. Соціальне наuczіння і вибір.
7. Обґрунтуйте, чому люди поводяться неадекватно: недостатність розвитку здатності до наукового мислення; підкріплюючі наслідки; акцент на “жахливому” минулому; нереалістичні установки відносно зміни.
8. Когнітивні техніки: дискутування, наукове опитування, обговорення.
9. Техніки для домашнього завдання: використання аудіозаписів, бланків, картки-нагадування, візуалізація, бібліотерапія, касети.
10. Схеми як когнітивні структури, що організують досвід і поведінку. Схеми як аналоги “особистісних конструктів” Джорджа Келлі. Види схем: когнітивні (абстрагування, інтерпретація, спогади, оцінки), емоційні (генерування почуттів), мотиваційні схеми, інструментальні (готують людей до дій), контрольні (самоконтроль і гальмування).
11. Когнітивні моделі. Модель депресії: когнітивна тріада, депресивні схеми, когнітивні недоліки і викривлення. Когнітивна модель тривожних розладів. Модель дистресу, що розвивається у подружжя. Когнітивна модель розладів особистості.

Тести, що рекомендуються до використання в практиці когнітивного психологічного консультування

1. Тести загальних інтелектуальних здібностей. Методи оцінювання рівня загального інтелектуального розвитку дітей різного віку.

2. Методи психодіагностики сприйняття, уваги, уяви і мовлення дітей.
3. Тести пам'яті. Попередня постановка діагнозу про стан пам'яті клієнта.
4. Методи динамічного вивчення пам'яті дітей і дорослих.
5. Методи діагностики процесу впізнавання.
6. Методи визначення особливостей короткочасної, зорової та слухової пам'яті.
7. Методи вивчення процесу запам'ятовування. Методи діагностики оперативної пам'яті.
8. Тести на визначення загальних і спеціальних здібностей.

Література [1–3; 6; 13; 14; 19; 21; 27–29]

Тема 10. Біхевіористичний напрям у консультуванні

1. Біхевіористична теорія як спроба вивчити і пояснити людську поведінку.
2. І. П. Павлов (1849–1936) та його дослідження функціонування півкуль головного мозку.
3. Д. Уотсон (1878–1958) та його погляд на біхевіоризм як на об'єктивну експериментальну галузь природничих знань, в якій розглядається поведінка людей. Набутість реакцій людей.
4. Формування систем звичок: а) вісцеріальна чи емоційна; б) мануальна; в) ларінгальна або вербальна.

Основні поняття: біхевіоризм, обумовленість, умовний рефлекс, звички, поведінка, набуті реакції, позитивне і негативне підкріплення, стимул, контроль, оперантність.

Теми доповідей і рефератів

1. Реципрокне гальмування як виявлення конкуруючої реакції з метою послаблення одночасно сформованої реакції (Вольпе — р. н. 1915).
2. Реакції, найчастіше вживані в поведінковому консультуванні: релаксації, асертивні, сексуальні.
3. Г. Айзенк (1916) про теорію неврозу.
4. Теорія інкубації. Умови, які сприяють інкубації.
5. Оперантний біхевіоризм Б. Скіннера (1904–1990).
6. Детермінізм і формування навичок. Обумовлення емоцій.

Питання для самостійної роботи

1. Мислення і пам'ять. Відсутність особистісних смислів. Пам'ять як збереження вербальних звичок.
2. Особистість і діагноз. Особистість як наслідок наших систем звичок.
3. Способи оцінювання особистості: а) схеми утворення індивідуума; б) його досягнення; в) записи про заняття у вільний час; г) емоційна поведінка в різних ситуаціях; д) відповіді на запитання психологічних тестів.
4. Проблеми особистості — це зрушення в поведінці і конфлікти звичок.
5. Біхевіоризм — основа експериментальної етики. Значення свободи поведінки.
6. Самість і самоконтроль. Практика психотерапії.
7. Значення висловлювання. Негативні наслідки покарання. Неадекватність батьківського й етичного контролю.
8. Конструювання оточення. Психотерапія як форма контролю, спрямована на виправлення проблем, викликаних іншими засобами контролю.
9. Навчання людей невротичним (некорисним) страхам і звичкам.
10. Вроджені й набуті джерела неврозів.
11. Поведінкові техніки: планування діяльності, оцінка майстерності й задоволення, репетиція поведінки та розігрування ролей.

Література [1; 3; 4; 9; 10; 14; 17; 19; 20; 27–29; 31]

Тема 11. Екзистенційний напрям у психологічному консультуванні

1. Екзистенційне консультування як психодинамічна модель, в якій основні внутрішні конфлікти зосереджуються навкруги усвідомлення екзистенційних розладів, що призводять до виникнення почуття тривоги.
2. Ірвін Ялом (1931) і Ролло Мей (1909–1994) — основоположники динамічної теорії екзистенційного консультування.
3. Консультування як основа створення методів захисту від тривоги, що породжуються думками про смерть, свободу, ізоляцію і відсутність смислу існування.

4. Види тривоги (нормальна і невротична). Провина та її види.
5. Чотири основні екзистенційні пограничні проблеми — смерть, ізоляція, свобода і безглуздість (позбавлення смислу).
6. Головна мета консультування (досягнути того, щоб особистість переживала своє існування як реальне).

Основні поняття: екзистенціалізм, внутрішній конфлікт, смисли існування, тривога, смерть, ізоляція, свобода, безглуздість, екзистенційні розлади.

Теми доповідей і рефератів

1. Віктор Франкл (1905) і його пошуки сенсу життя.
2. Стосунки консультанта і клієнта: присутність, аутентичність, відданість як характеристика цих стосунків.
3. Відсутність контрпереносів. Саморозкриття консультанта.
4. Консультування і смерть.
5. Консультування і свобода.
6. Консультування та ізоляція.
7. Відсутність смислів.
8. Групове консультування.
9. Використання екзистенційного підходу в екстремальній ситуації.
10. Логотерапевти — вихователі відповідальності.

Питання для самостійної роботи

1. Основні положення логотерапії: свобода волі, прагнення до смислу, усвідомленість, духовне безсвідоме, свідомість, релігійне підсвідоме.
2. Смысл життя і смерті. Самотрансценденція. Джерела смислу. Смысл в роботі, любові, в стражданнях, у минулому, зверх-смысл.
3. Екзистенційний вакуум. Екзистенційна фрустрація. Ноогенний невроз. Масова невротична тріада.
4. Відчуття безглуздості як частина реакцій на життя. Переживання росту.
5. Поширення екзистенційного вакууму та екзистенційної фрустрації. Невротизація суспільства.
6. Практика екзистенційного консультування. Поглиблення екзистенційного усвідомлення. Фокусування на пошуках смислу.
7. Парадоксальна інтенція і дереклексія як основні логотерапевтичні методи.

Література [1; 3; 7; 9; 15; 19; 21; 27–29; 32]

Тема 12. Еклектичне та інтегративне психологічне консультування

1. Мультиmodalьне консультування як еклектичний підхід, що передбачає використання технік, вибраних на основі емпіричних даних і потреб клієнтів, які, здебільшого, реагують відповідно до своєї модальності.
2. Концепція модальностей Лазаруса; структурний профіль.
3. Мультиmodalьний консультант (“хамелеон”) та його здатність налаштовувати психоконсультативний процес на модальність клієнта.
4. Використання еклектичного консультування у практиці групового та індивідуального консультування.
5. Мультиmodalьне дослідження. Таблиця BASIC I. D.
6. Інтегративне консультування життєвим умінням Нельсона–Джоунса.

Основні поняття: *модальність, мультимедійний, структурний профіль, когніції, образи, афекти, біологічна залежність, психологічне життя, життєвий цикл, навички, консультаційний контакт, тривога і впевненість.*

Теми доповідей і рефератів

1. Розвиток психологічного консультування кінця ХХ — початку ХХІ ст.
2. Психосинтез Асаджолі.
3. Мультимедійне консультування та його еклектична сутність.
4. Інтегративне консультування Нельсона–Джоунса.
5. Терапія поведінкою М. Покрасса.

Питання для самостійної роботи

1. Основні положення психосинтезу Асаджолі.
2. Техніки психосинтезу у практиці психологічного консультування.
3. Практика мультимедійного консультування та її особливості (використання профілей модальності та структурних профілей, використання спеціальних процедур, відстеження та активізування модальностей).
4. Взаємодія консультанта та клієнта у мультимедійному консультуванні. Техніки, що демонструють професійну гнучкість консультанта (“наведення мостів”, “відстеження”).

5. Основні мультимедійні техніки (репетиція поведінки, моделювання, непідкріплення, позитивне підкріплення, реєстрація і самоконтроль, контроль стимулу, копінг-уява).
6. Нельсон–Джоунс і консультування за життєвими уміннями.
7. Основні відмінності біологічного та психологічного існування.
8. Три форми Я (природне Я, вивчене Я, виконавче Я).

Література [3; 7; 19; 21; 27; 29; 32]

Змістовий модуль III. Сфери практичного застосування психологічного консультування

Тема 13. Психологічне консультування з розвитку здібностей

1. Типові випадки і ситуації психологічного консультування.
2. Поняття “ситуація” і “випадок” у психологічному консультуванні.
3. Основні випадки і ситуації, що найчастіше зустрічаються в практиці психологічного консультування. Проблеми, через які люди звертаються до психологічної консультації.
4. Загальні рекомендації з корекції здібностей у практиці психологічного консультування.
5. Задатки і соціальні умови як два основних фактори, від яких залежить розвиток здібностей людини.
6. Необхідність раннього виявлення і діагностики задатків для їх своєчасного й активного використання в процесі розвитку здібностей.
7. Умови, що забезпечують повноцінне формування здібностей людини на основі його задатків. Можливості розвитку здібностей при відсутності яскраво виражених задатків.
8. Залежність практичного використання задатків для розвитку здібностей людини від його віку.

Основні поняття: *задатки, здібності, розвиток, мнемічні, інтелектуальні, перцептивні, імаженативні, словесно-логічне мислення*

Теми доповідей і рефератів

1. Своєрідність індивідуальних проблем пам'яті в різних клієнтів.
2. Загальні закони розвитку дитячого мислення, практичні рекомендації з використання цих законів у психологічному консультуванні.

3. Розвиток спеціальних здібностей. Умови, що забезпечують нормальний розвиток спеціальних здібностей людини.
4. Як викликати симпатію з боку інших людей. Причини антипатії, що клієнт може викликати до себе.
5. Індивідуальна програма розвитку організаторських здібностей клієнта.

Питання для самостійної роботи

1. Кроки щодо нормалізації реакції клієнта на дії окремих людей у спілкуванні з ним.
2. Прояв ініціативи у спілкуванні з людьми для розвитку комунікативних здібностей. Необхідність стати уважним, доброзичливим слухачем.
3. Поліпшення організаторських здібностей клієнта. Поняття про організаторські здібності, їхня структура. Знання й уміння, якими повинний володіти гарний організатор.
4. Початковий етап роботи з клієнтом з удосконалювання його організаторських здібностей.
5. Рекомендації з розвитку математичних здібностей. Уміння, що входять до структури математичних здібностей, послідовність практичних дій, спрямованих на їх формування.

Література [1; 3; 8; 9; 11; 16; 17; 19–21; 30]

Тема 14. Проблеми психолого-педагогічного консультування

1. Взаємини батьків з дітьми-дошкільниками. Варіанти проблем, що виникають у сфері взаємин батьків з дошкільниками і вимагають проведення психологічного консультування.
2. Вирішення проблеми трирічної вікової кризи і пов'язаного з ним погіршення взаємин дитини з батьками.
3. Причини підвищеної активності або, навпаки, аномальної пасивності дітей трирічного віку.
4. Причини і способи вирішення конфлікту у взаєминах між дітьми в одній і тій самій родині.
5. Проблема розбіжностей у батьків з приводу методики навчання і виховання дитини дошкільного віку. План проведення консультації на цю тему і способи розв'язання проблеми.
6. Небажання дитини, яка досягла семирічного віку, навчатися в школі. Проблема визначення мотивів поведінки дитини і причин, що лежать в основі небажання дитини навчатися в школі.

7. Основні аспекти готовності дитини до навчання в школі і відповідні рекомендації щодо роботи з дитиною.

Основні поняття: соціально-психологічна адаптація, психологічна готовність, сензитивність, вікова криза, психічне новоутворення, провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку, психологічний такт.

Теми доповідей і рефератів

1. Психолого-педагогічне консультування батьків дітей молодших школярів.
2. Основні проблеми і причини невдалого початку навчання дитини в школі; шляхи вирішення цих проблем.
3. Об'єктивні і суб'єктивні обставини, через які в дітей на початку їхнього навчання в школі можуть складатися погані взаємини з однолітками.
4. Психологічні уявлення про нестандартну дитину. Практичні рекомендації з навчання і виховання нестандартних дітей. Початкові дії психолога-консультанта.
5. Рішення психолого-педагогічних проблем дітей підліткового віку.
6. Шляхи вирішення вікового підліткового конфлікту. Неадекватна соціальна поведінка підлітків, психологічний аналіз такої поведінки і практичні рекомендації щодо її корекції.

Питання для самостійної роботи

1. Типові конфлікти між батьками і підлітками, їх причини, способи попередження й усунення.
2. Основні знання з психології підлітків, якими повинні володіти батьки.
3. Практичні дії, спрямовані на корекцію відчуження підлітка, насамперед від його батьків.
4. Консультування батьків юнаків і дівчат. Типові випадки і ситуації звертання до консультації батьків старшокласників, а також самих юнаків і дівчат.
5. Основні причини поганих взаємин між старшокласниками та їхніми батьками. Способи усунення цих причин і встановлення нормальних взаємин між батьками і дорослими дітьми.
6. Невдоволення батьків тим, як їхні діти вибирають собі друзів. Розбіжності між батьками і дітьми з приводу вибору дитиною майбутньої професії.

7. Конфлікт між розлученою матір'ю (батьком) і дорослою дитиною через те, що в родині з'явився новий чоловік (нова жінка). Психологічний аналіз цієї конфліктної ситуації та способи її вирішення.
8. Нормалізація взаємин між дорослими дітьми від різних батьків в одній і тій самій родині.

Література [1; 2; 4–8; 12; 17; 18; 20; 28; 30]

Тема 15. Психологічне консультування з проблем міжособистісної взаємодії

1. Основні проблеми в міжособистісних відносинах людей та їх причини.
2. Взаємозв'язок психологічних проблем особистісного і міжособистісного характеру, необхідність проведення спільного консультування з цих проблем.
3. Спільне і відмінне в проблемах особистісного і міжособистісного характеру.
4. Проблеми у сфері особистих взаємин клієнта з людьми. Особливості взаємин людей різного віку, специфіка їхнього психологічного консультування.
5. Відсутність взаємних симпатій в особистих людських відносинах. Факти, які потрібно знати і враховувати при консультуванні з цієї проблеми.
6. Можливі суб'єктивні (залежні від людини) і об'єктивні (обумовлені обставинами) причини відсутності взаємних симпатій між людьми.
7. Психодіагностика, спрямована на виявлення причин відсутності взаємних симпатій між клієнтом і значимими для нього людьми.

Основні поняття: *емпатія, рефлексія, індивідуальність, персоналогія, індивідуально-типологічні відмінності, гендерні особливості, комунікативність.*

Теми доповідей і рефератів

1. Об'єктивні і суб'єктивні причини антипатії, дії психолога-консультанта.
2. Різні прояви і способи практичного рішення проблеми лідерства в руслі харизматичної і ситуаційної теорії.
3. Типові випадки звертання клієнтів до психологічної консультації з приводу лідерства.

4. Типові причини виникнення антипатії між людьми.
5. Практичні рекомендації психолога-консультанта клієнту в різних випадках і за різних причин виникнення проблеми нерозуміння між людьми.
6. Загальні зауваження про зв'язок симпатії й антипатії між людьми.
7. Умови перетворення антипатичних відносин між людьми на відносини симпатії, закономірності переходу антипатії в симпатію.

Питання для самостійної роботи

1. Типові помилки, яких припускається лідер-початківець. Рекомендації психолога-консультанта клієнту з приводу невдалих спроб стати лідером.
2. Нездатність клієнта підкорятися іншим. Зв'язок нездатності клієнта підкорятися іншим людям з його невмінням бути лідером.
3. Типові прояви невміння людини підкорятися іншим, діагностика причин цього невміння. Практичні рекомендації психолога-консультанта.
4. Невміння клієнта попереджати і вирішувати міжособистісні конфлікти. Типові випадки в житті людини й ознаки прояву цього невміння. Практичні рекомендації консультанта для кожного випадку.
5. Дії психолога-консультанта у разі невизнання клієнтом того, що він сам є причиною виникнення міжособистісних конфліктів.

Література [1; 3–5; 8; 11; 15–17; 20; 22; 23; 28; 30]

Тема 16. Практичні рекомендації щодо соціально-перцептивної взаємодії

1. Діагностика причин відсутності у клієнта інтересу до людей. Дефіцит досвіду особистого спілкування клієнта з людьми, його можливі причини.
2. Типовий початок психологічного консультування у разі відсутності у клієнта вираженого інтересу до людей. План проведення такого консультування.

3. Відхилення у психології поведінки і взаємин клієнта з людьми. Способи розвитку і підтримання інтересу до людей.
4. Невміння привертати до себе увагу, справляти позитивне враження на людей. Типові скарги психологові-консультантові з боку клієнта, в якого є така проблема.
5. Об'єктивні і суб'єктивні причини недостатньої уваги до людини з боку інших людей. Можливі випадки подібних скарг і дії консультанта.

Основні поняття: *об'єктивні та суб'єктивні причини, соціальна перцепція, інтерактивний, статус, комунікація, спілкування.*

Теми доповідей і рефератів

1. Типові помилки, яких припускається консультант при вирішенні проблеми.
2. Як навчити клієнта правильно сприймати і точно оцінювати соціальні ролі?
3. Психологічне консультування щодо попередження і вирішення конфліктів.
4. Навички адекватного сприйняття та оцінювання соціальних ролей і статусу у групі.

Питання для самостійної роботи

1. Тести, що рекомендуються до використання в практиці персонального і комунікативного психологічного консультування.
2. Тести комунікативних здібностей. Основні проблеми і недоліки в розвитку комунікативних здібностей у клієнтів.
3. Методи оцінювання рівня розвитку комунікативних здібностей у дітей і в дорослих людей.
4. Тести організаторських здібностей. Ознаки достатнього і недостатнього рівня розвитку організаторських здібностей.
5. Методи визначення рівня розвитку організаторських здібностей у клієнтів. Психологічні тести, призначені для оцінювання рівня розвитку спеціальних здібностей.
6. Тести темпераменту і характеру. Методи, за допомогою яких оцінюються властивості темпераменту і риси характеру.
7. Методи оцінювання таких рис характеру, як агресивність, залежність, відповідальність.

Література [1; 3; 5; 8–10; 15; 17; 21; 31; 32]

Тема 17. Психологічне консультування з проблем саморегуляції в ділових стосунках

1. Невдачі в керуванні емоціями в діловому житті. Ознаки і можливі внутрішні і зовнішні причини подібних невдач.
2. Конфлікт потреб, мотивів і інтересів людини як ймовірна причина таких невдач, можливі шляхи її усунення.
3. Слабкість волі клієнта як причини його невдач в емоційній саморегуляції. Типові життєві прояви волі людини.
4. Способи практичного рішення проблеми емоційної саморегуляції при наявності в клієнта несумісних рис характеру.
5. Підвищена емоційна збудливість клієнта як причина і проблема саморегуляції його поведінки.
6. Невпевненість клієнта в собі. Її причини і шляхи усунення.
7. Невдачі у виборі професії, умов і місця роботи.

Основні поняття: *емоційна регуляція, саморегуляція, потреби, мотиви, мотивація, несумісність, рефлексія, референтність, суб'єктивність.*

Теми доповідей і рефератів

1. Керівництво особистими стосунками людей. Взаємозв'язок проблем, що виникають у сфері особистих і ділових взаємин, типові ситуації, в яких виникають такі проблеми.
2. Труднощі встановлення нормальних відносин між керівником і підлеглими у разі, якщо керівник має серйозні недоліки характеру, але не усвідомлює їх, не визнає або не в змозі їх позбутися.
3. Труднощі налагодження відносин між керівником і підлеглими. Програма проведення консультування і способи вирішення цієї проблеми.
4. Антипатії у взаєминах між керівником і підлеглими. Стратегія психологічного консультування.

Питання для самостійної роботи

1. Оптимальні ділові рішення. Необхідність терміновості в прийнятті та реалізації ділових рішень. Особливості проведення психологічного консультування з цієї проблеми.
2. Форми мовленнєвого етикету, що використовуються при звертанні до людей із проханнями, при реагуванні на прохання, а також при вираженні подяки за виконане прохання.

3. Недоброзичливе ставлення підлеглих до свого керівника, його можливі причини. Проведення консультивання і практичні рекомендації.
4. Керівництво діловими стосунками людей. Раціональний (оптимальний) розподіл між людьми ділових обов'язків, фактори, які необхідно знати і враховувати у практичному вирішенні цього питання.
5. Координація взаємодії людей у спільній роботі, що забезпечує її ефективність. Практичне вирішення проблеми надання керівником самостійності підлеглим.
6. Оптимізація контролю з боку керівника за діяльністю підлеглих. Вибір керівником засобів і форм контролю діяльності підлеглих. Оцінювання керівником роботи підлеглих, застосування їм заохочень і покарань.
7. Способи та право розгляду і вирішення керівником особистих питань підлеглих. Загальні рекомендації, що консультант може дати керівникові.

Література [6; 9; 12; 16; 17; 20; 21; 24; 30; 31]

Тема 18. Психологічне консультивання з проблем сімейної взаємодії

1. Основні питання сімейного консультивання. Проблеми і питання, що найчастіше обговорюються у практиці сімейного консультивання.
2. Умови успішності консультивання з сімейних проблем. Необхідність досвіду сімейного життя для психолога-консултанта та знання законів і традицій.
3. Правила проведення психологічного консультивання з сімейних питань, знання і дотримання їх психологом-консултантом.
4. Особливості сімейного консультивання клієнтів, які вступають у повторний шлюб чи укладають шлюбний союз у зрілому віці, а також після тривалого періоду самотності.
5. Специфіка психолого-педагогічного консультивання, необхідність наявності власного досвіду педагогічної роботи у психолога-консултанта.
6. Взаємини з майбутнім чоловіком. Люди, які найчастіше звертаються по допомогу до психолога-консултанта у зв'язку з цією проблемою.

Основні поняття: сімейна консультація, конфлікт, невротична реакція, індивідуальні особливості, соціалізація, адаптація, соціальна роль, психологічна установка, соціальна перцепція.

Теми доповідей і рефератів

1. Способи вирішення проблеми несумісності звичок, вчинків і дій чоловіка і жінки.
2. Особливості взаємин подружньої пари з батьками. Типові проблеми, що виникають у цих взаєминах, варіанти конфліктів батька та матері зі своїми дітьми.
3. Шляхи вирішення проблеми психологічної несумісності характерів чоловіка і жінки.
4. Взаємини у новосформованій родині. Типові проблеми, із приводу яких члени молодій родині можуть звертатися до психологічної консультації.
5. Несумісність характерів чоловіка і жінки як одна з основних причин труднощів у сімейних взаєминах, форми вираження несумісності у внутрісімейних відносинах.

Питання для самостійної роботи

1. Шляхи виходу з міжсімейного конфлікту між батьківською і молодією родиною.
2. Конфлікти у приватних життєвих ситуаціях.
3. Особливі вимоги до психолога-консультанта і до психологічного консультування в інтимно-особистісній сфері.
4. Вимоги до віку і досвіду психолога-консультанта при консультуванні з інтимно-особистісних питань. Відсутність інтимно-особистісних проблем у самого психолога-консультанта.
5. Приватні внутрісімейні проблеми, що стосуються особистих взаємин батьків і дітей. Загальні рекомендації психолога клієнтові, задіяному у внутрісімейних конфліктах.
6. Конфлікт — розбіжність між батьками у їхньому ставленні до поведінки своїх одружених дітей, профілактика такого типу конфліктів.
7. Специфіка консультативного процесу.

Література [2; 4; 5; 7; 8; 17–21; 25; 28; 30; 32]

Тема 19. Психологічне консультування з особистісних проблем

1. Загальне поняття про особисті життєві невдачі людини. Відносність оцінювання життєвих подій як невдач, необхідність індивідуального підходу до кожного такого випадку.
2. Типові життєві невдачі особистого характеру.
3. Особливості розвитку здібностей. Дії психолога-консультанта у випадку скарги клієнта на недостатній розвиток його здібностей.
4. Невдачі в розвитку потреб та інтересів. Перші практичні кроки в консультуванні з цієї проблеми.
5. Невдачі у розвитку та прояві емоцій і почуттів. Дефіцит емоційної експресії та недостатня емоційна лабільність людини.
6. Типові скарги клієнтів на проблеми емоційного характеру. Приклади неадекватних емоційних реакцій та імпульсивного поводження людини.

Основні поняття: емоційна сфера, емоційна експресія, афект, емоційна лабільність, емоційні порушення, стрес, емоційна депривація, неврози, життєва криза.

Теми доповідей і рефератів

1. Особливості психологічного консультування за наявності у клієнта схильності до захисних реакцій.
2. Невдачі у встановленні особистих взаємин з людьми. Причини невдач у встановленні клієнтом міжособистісних контактів.
3. Питання, за допомогою яких психолог-консультант може з'ясувати причини невдач клієнта у підтриманні хороших взаємин з людьми.
4. Рекомендації психолога-консультанта клієнту з приводу невдач у встановленні контактів з людьми.
5. Основні мотиваційні проблеми клієнта щодо отримання психологічної консультації.

Питання для самостійної роботи

1. Прояви темпераменту людини в когнітивних процесах і практичній діяльності.
2. Можливість корекції властивостей темпераменту людини. Дії психолога-консультанта у випадку скарги клієнта на підвищену емоційну збудливість.

3. Рекомендації клієнту при виявленні в нього проблем, пов'язаних із невротичною реакцією на зовнішні впливи.
4. Проведення консультування в тому разі, якщо клієнт скаржиться на несумісність свого темпераменту з темпераментами інших людей.
5. Рекомендації клієнту, якщо його скарга стосується психологічної напруженості, що виникає у спілкуванні з людьми.
6. Дії психолога-консультанта у разі, коли клієнт скаржиться на слабкість своєї нервової системи.
7. Загальні рекомендації з корекції рис характеру. Стійкість і мінливість рис характеру людини.
8. Поради щодо розвитку волі. Факти, які треба знати і враховувати, даючи рекомендації з розвитку волі в дітей раннього віку. Практичні поради щодо зміцнення волі в дітей дошкільного віку.
9. Умови успішного розвитку ділових рис характеру. Труднощі, пов'язані зі зміною рис характеру, що перешкоджають активному формуванню ділових якостей людини.
10. Рекомендації з розвитку комунікативних рис характеру.
11. Емпатія і рефлексія як комунікативні риси характеру, їх значення у процесі спілкування.
12. Консультування з потребово-мотиваційних проблем. Виявлення й оцінка мотиваційних проблем клієнта.

Література [2; 5; 7–9; 11; 15; 17; 20; 28; 30]

Тема 20. Психологічне консультування з проблем самопочуття і стану здоров'я

1. Психогенні захворювання. Причини, з якими найчастіше звертаються до психологічної консультації.
2. Необхідність для психолога-консультанта інформації про передісторію захворювання клієнта і спроб його лікування.
3. Виділення й аналіз симптомів, які супроводжують психогенні нездужання клієнта.
4. Типові випадки психологічного консультування з проблем психогенних захворювань. Дії психолога-консультанта у кожному з випадків.

Основні поняття: психогенні захворювання, психосоматика, симптоми, психопатологія, стресова ситуація, психологічний діагноз.

Теми доповідей і рефератів

1. Теорія когнітивного дисонансу і пояснення дискомфорту.
2. Консультування у випадках різкої зміни настрою, стану пригніченості.
3. Депресивні стани, їх причини, ознаки і наслідки. Умови, за яких клієнт може розраховувати на допомогу консультанта.
4. Практичне виявлення причин депресії. Облік психологом-консультантом індивідуальних особливостей клієнта.
5. Дії психолога-консультанта стосовно клієнтів з різними індивідуальними особливостями.
6. Зниження працездатності. Фізіологічні причини зниження працездатності людини.
7. Рекомендації консультанта у разі підвищеної стомлюваності клієнта від тривалої і напруженої роботи.
8. Посилення мотивації діяльності клієнта як засіб підвищення його працездатності.

Питання для самостійної роботи

1. План конкретної роботи з клієнтом, спрямованої на посилення його мотивації.
2. Усунення причин зниження працездатності, пов'язаних з важкими емоційними переживаннями, що не стосуються безпосередньо змісту виконуваної діяльності.
3. Безсоння як психогенна проблема людини. Індивідуальність у ставленні людей до свого безсоння; різні способи реагування людей на цю проблему.
4. Емоційні розлади. Роль емоцій у житті людини. Оптимальний рівень емоційності людини.
5. Типові емоційні проблеми людини, що вимагають проведення психологічного консультування.
6. Перші та наступні кроки в консультуванні, спрямовані на вирішення проблеми контролю клієнтом власних емоційних станів.
7. Причини байдужого ставлення людини до оточення та власного життя; способи їх усунення.

Література [3; 11; 13; 17; 20; 30; 31]

СПИСОК ЛИТЕРАТУРИ

Основна

1. *Абрамова Г. С.* Психологическое консультирование: Теория и опыт: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. — М.: Academia, 2000.
2. *Алешина Ю. Е.* Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. — М.: Класс, 2000.
3. *Бурменская Г. В.* Возрастно-психологический подход в консультировании детей и подростков: Учеб. пособие для студ. вузов / Г. Бурменская, Е. И. Захарова, О. А. Карабанова и др. — М.: Academia, 2002.
4. *Васьковская С. В.* Психологическое консультирование: Ситуац. задачи. — К.: Выща шк., 1996.
5. *Венгер А. Л.* Психологическое консультирование и диагностика: Практ. руководство / А. Л. Венгер. — М.: Генезис, 2001.
6. *Горностай П. П.* Теория и практика психологического консультирования: Пробл. подход. — К.: Наук. думка, 1995.
7. *Гулина М. А.* Терапевтическая и консультативная психология. — СПб.: Речь, 2001.
8. *Джордж Р., Христиани Т.* Консультирование: Теория и практика / Пер. с англ. А. Шадура. — М.: Эксмо, 2002.
9. *Коптева Н. В.* Психологическое консультирование в школе: Хрестоматия / Зап.-Ур. учеб. науч. центр / Сост. Н. В. Коптева. — Пермь, 1993.
10. *Коттлер Д.* Психотерапевтическое консультирование / Дж. Коттлер, Р. Браун / Пер. с англ. М. Потаповой, А. Ракитиной. — СПб.: Питер, 2001.
11. *Коломінський Н. Л.* Психологія педагогічного менеджменту. — К.: МАУП, 1996.
12. *Мэй Р.* Искусство психологического консультирования: Как давать и обретать душевное здоровье / Пер. с англ. М. Будыниной, Г. Пимочкиной. — М.: Апрель Пресс; ЭКСМО-Пресс, 2002.
13. *Меновщиков В. Ю.* Введение в психологическое консультирование. — М.: Смысл, 2000.
14. *Меновщиков В. Ю.* Психологическое консультирование: работа с кризисными и проблемными ситуациями. — М.: Смысл, 2002.
15. *Нельсон-Джоунс Р.* Теория и практика консультирования / Пер. с англ. Е. Волкова. — СПб.: Питер, 2000.

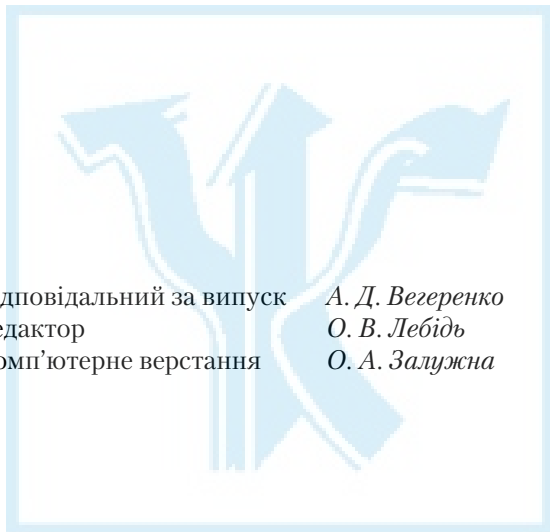
16. *Немов Р. С.* Основы психологического консультирования: Учеб. для студ. вузов. — М.: Владос, 1999.
17. *Техники консультирования и психотерапии: Тексты* / Под ред. У. С. Сахакиан; Пер. с англ. М. Будиной и др. — М.: Апрель Пресс; ЭКСМО-Пресс, 2000.
18. *Роджерс К. Р.* Клиент-центрированная психотерапия: Теория, современ. практика и применение / Пер. с англ. Т. Рожковой и др. — М.: Апрель Пресс; ЭКСМО-Пресс, 2002.
19. *Холл К., Линдсей Г.* Теории личности. — М.: Апрель Пресс; ЭКСМО-Пресс, 2000.
20. *Хомич Г. О., Ткач Р. М.* Основы психологічного консультивання. — К.: МАУП, 2004.
21. *Цимбалюк І. М.* Психологічне консультивання та корекція. — К., 2005.
22. *Шостром Э.* Терапевтическая психология. Основы консультирования и психотерапии / Пер. с англ. В. Абабкова, В. Гаврилова. — СПб. — М., 2002.

Додаткова

23. *Бондаренко А. Ф.* Психологическая помощь: теория и практика: Учеб. пособие для студ. ст. курсов психол. фак. и отд-ний ун-тов М.: Класс, 2001.
24. *Мак М. Р.* Практикум по когнитивной терапии / Пер. с англ. Т. Саушкиной. — СПб.: Речь, 2001.
25. *Мак-Вильямс Н.* Психоаналитическая диагностика: Понимание личности в клин. процессе: Учеб. пособие / Пер. с англ. под ред. М. В. Глущенко, М. В. Ромашкевича. — М.: Класс, 1998.
26. *Моргун В. Ф.* Делинквентный подросток. — Полтава, 1995.
27. *Роджерс К.* О групповой психотерапии. — М., 1993.
28. *Фанч Ф.* Преобразующие диалоги: Учеб. по практ. техникам содействия личностным изм. / Пер. с англ. Д. Ивахненко. — К.: Ника-Центр; Вист-С, 1997.
29. *Флоренская Т. А.* Диалог в практической психологии / Акад.наук СССР: Ин-т психологии. — М., 1991.
30. *Фрейд З.* Я и Оно: Пер. с нем. — Тбилиси: Мерани, 1991.
31. *Хьелл Л., Зиглер Д.* Теории личности. — СПб.: ПитерКом., 1998.
32. *Ялом И. Д.* Экзистенциальная психология / Пер. с англ. Т. С. Драбкиной. — М.: Класс, 1999.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Основи психологічного консультування”	4
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Основи психологічного консультування”	6
Список літератури	34

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Везеренко</i>
Редактор	<i>О. В. Лебідь</i>
Комп'ютерне верстання	<i>О. А. Залужна</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3201

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП